

Тетяна Луньова

ЮВІЛЕЙНИЙ БЕНКЕТ МУЗ МУЗЕЮ Д'ОРСЕ

Публічне відзначення ювілею – подія чітко регламентована. Так, на державному рівні обираються важливі для певної нації дати (значною мірою суб'єктивно відібрані правлячою на даний момент політичною силою); на корпоративному рівні – дати, значущі для трудового чи творчого колективу. Ця важливість і значущість прописується у відповідних документах, постановах, потому публічно проголошується в офіційних промовах, вітальних адресах. Особисті ювілеї стосуються вузького кола рідних та друзів. Але й вони мають певне соціальне вмотивування і певний, хоч і невеликий, соціальний розголос.

А як же бути з ювілеєм, важливим для іншої культури? Можна привітати друзів з іноземної країни, можна проігнорувати дату. Звичайно, ніхто не визнає такий ювілей важливим на державному рівні у своїй країні, і навіть може бути нелегко знайти коло однодумців, щоб його відзначити, але саме для вас цей певний чужий ювілейний день може багато значити. Що ж тоді? Не бійтеся, піднімайте келих шампанського – нехай феєрверк його бризок зробить цей день справжнім святом.

Мій кмітливий і по-блажливий читачу, Ви вже здогадалися, що я хочу

поділитися з Вами зовсім не українським ювілеєм, святкування якого важко притягнути до нашої дійсності навіть за вуха. Це – ювілей Музею д'Орсе в Парижі. Звичайно, можна було б спробувати зайти здалеку – написати про велику роль живопису періоду кінця XIX – початку XX століття для культури в цілому й української культури зокрема, – сподіваючись десь на довгому шляху розлогої оповіді вмотивувати тему цього есе про Музей д'Орсе, однак я вчиню простіше і відвертіше і зізнаюся Вам, що я просто дуже люблю цей музей, а тому його 25-річниця – для мене важлива дата.

...Він стоїть на березі Сени, недалеко від Лувру, але на іншому боці ріки, навпроти садів Тюільрі – музей, відомий на весь світ своєю колекцією картин імпресіонізму та постімпресіонізму.

Щоб потрапити до музею, Вам, швидше за все, доведеться постояти в черзі, адже щороку його відвідують мільйони шанувальників. Потім пройдете через рамку-металошукач, продемонструєте охоронцеві вміст своєї сумочки чи кейса, але навіть не думайте скаржитися – всі ці очікування і незручності варті того. Затамуйте подих, чекайте, смакуйте мить передчуття, заплющіть очі – зараз Ви знайдете...

І ось Ви тут, під високим скляним склепінням великого прямокутного центрального залу. Ось де музам вільно літати: стільки простору, стільки повітря, стільки

сонячного світла! А ...прості смертні можуть піднятися в зали нагорі вузькими сходами, пройти численними галереями, вийти на балкон помилуватися Сеною...

Якщо Ви розирнетесь навколо, то побачите два однакові годинники, один навпроти одного. Білі з золотим циферблати, чіткі цифри, стрілки, що уважно слідкують за часом. Годинники гордо демонструють свої великі круглі обличчя і підкреслено не зважають ні на завмерлі на своїх виставкових місцях живописні та скульптурні шедеври, ні на захоплену й переповнену враженнями публіку, що повільно перетікає із зали до зали. Вони мають вигляд мудреців, що бачили багато і можуть визначити справжню ціну всього: залізничного квитка з Парижа до Орлеана, картини Моне, нової сигналізації, нібито модної куртки, щирої сльози і нещирої посмішки... Тому вони не поспішають схвально кивати, навіть якщо їм щось дуже сподобається. Вони тут усе знають, як справжні господарі. Однак у цих годинників є щось дивне, не властиве іншим артефактам, виставленим у д'Орсе – щось не музейне. Якщо придивитися до цих близнюків, стає очевиднішим, що вони не музейні експонати, що вони тут з іншого простору, бо вони пам'ятають шалений рух, і вир, і колотнечу...

Можливо, для Вас це не стане несподіваним, адже Ви багато всього читали, але уявіть на мить, що Ви, як і я, не знали, що музей д'Орсе розташовано в приміщенні колишнього вокзалу, – тоді Ви зможете відчути всю щемність і

радість відкриття, котре зародилося як здогадка, що була аж потім перевірена інформацією з офіційного буклету. Два великі годинники д'Орсе роблять виняток лише для допитливих – і ледь помітно підморгують.

Хоча існують фотографії того, як виглядав вокзал д'Орсе, коли під його дахом пихкали паровози і поспішали з чемоданами пасажирів, від'їжджаючи до Орлеану чи приїжджаючи в Париж, мені вокзал д'Орсе уявляється таким, як на картині Клода Моне "Вокзал Сен-Лазар", яка експонується тут, у цьому музеї. Простір картини окреслено високою стелею вокзалу вгорі, стіною зліва та нечіткими формами будинків ліворуч і праворуч. У центр картини в'їжджає поїзд, і його дим синіє на фоні сірого, мов вибіленого, неба і блакитніє на фоні темного скла стелі. Колії перехрещені тінями від рам, котрі правильними прямокутниками заповнюють центральну частину даху. На пероні рясніють яскраві фігурки людей. Над ними піднімаються білі клуби чи то диму, чи то пару. Як властиво Моне, на картині немає чітких зображень. Дим і пар, синє, сіро-блакитне і біле, обрамлене коричневим і з плямами коричневого та жовтого, а також з плямками червоного.

Тут – на картинному вокзалі Сен-Лазар і на вокзалі-д'Орсе-в-минулому – все завмерло. Усе заціпеніло на мить – щоб стати вічністю, щоб ніколи не зникнути, не забутись, не вивіритися, не затертись, не розсіятися.

А потому, коли ця мить минає і те, що з нею пов'язане, назавжди залишається в пам'яті, усе починає шалено рухатися, обертатися, крутитися, повертатися на круги своя і кардинально змінюватися, виправдовувати надії і руйнувати найзаповітніші мрії, прогнозовано еволюціонувати й непередбачувано стрибати. Тут зустрічаються, прощаються; раптом натикаються на знайомих чи й колишніх пасій; знаходять кілька зіжмаканих франків, гублять гаманець; не можуть розчутити номер своєї платформи; спізнюються на поїзд, який потім терпить катастрофу; довго біжать за вагоном, що набирає швидкість, і шалено махають услід; шукають в істеричній паніці дітей; сподіваються, що от от до них підійдуть зустрічальники....

Тут усе нечітко, бо все заповнено паром – не лише тим, яким пахнуть паротяги, а й тим, на реальності якого наполягав Моне,

– паром, котрий приховує те, про що ми зазвичай думаємо, що вміємо добре бачити, і котрий спантеличує нас необхідністю напру-

жувати не лише зір, а й уяву. І в цьому парові нечіткості кожен має унікальний шанс вибрати собі подальшу долю: потвердити свій попередній вибір чи все переміняти; з оновленою впевненістю йти далі чи почати все спочатку; задовольнитися тим, що бачать усі, чи спробувати засумніватися...

У музеї д'Орсе давно не пахне ні димом, ні мазутом; давно не крають тишу гучномовці “поїзд Париж-Орлеан прибуває до першої платформи”; давно вистигли обійми зустрічей і висохли сльози прощань. Але чарівний пар Моне нікуди не зникав звідси...

...Першого грудня 2011 року бенкетуватимуть музи д'Орсе, віншуючи унікальний музей і всіх, хто причетний до нього, і далеко-далеко від них зі святковим настроєм прокинуся я.

